

Sygn. akt III AUa 521/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Sędziowie: SSA Dorota Rzeźniowiecka

SSO del. Joanna Baranowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Joanna Sztuka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 lutego 2015 r. w Ł.

sprawy **J. J.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o emeryturę

na skutek apelacji J. J.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 26 lutego 2014 r., sygn. akt: V U 1383/13,

- 1. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje J. J. prawo do emerytury od dnia (...)roku;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. na rzecz J. J. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.**

Sygn. akt III AUa 521/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 września 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił J. J. prawa do emerytury w obniżonym wieku z uwagi na brak wymaganego stażu 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od tej decyzji z dnia 27 września 2013r. J. J. wniósł o jej zmianę i przyznanie emerytury wskutek uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w okresie od dnia 22 kwietnia 1975r. do dnia 30 kwietnia 1992r. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 26 lutego 2014r. odwołanie ubezpieczonego oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. J., urodzony (...), na dzień 1 stycznia 1999 roku legitymuje się udokumentowanym ogólnym stażem pracy w wymiarze 29 lat, 8 miesięcy i 12 dni. Ubezpieczony od 2010r. pobiera świadczenie przedemerytalne, nie jest członkiem OFE.

W okresie od 22 kwietnia 1975r. do 30 kwietnia 1992r. wnioskodawca był zatrudniony w Spółdzielni (...) w P.. Ze świadectwa pracy z dnia 4 maja 1992r. wynika, że J. J. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy jako mechanik pojazdów samochodowych. Pracodawca nie wystawił ubezpieczonemu świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Na podstawie zeznań świadków oraz dowodów z dokumentów Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący się przez cały czas pracował w (...) na stanowisku mechanika pojazdów samochodowych w pełnym wymiarze czasu pracy. Spółdzielnia zajmowała się produkcją podzespołów teletechnicznych, posiadała własny tabor samochodowy, liczba pojazdów wahała się na przestrzeni lat od kilku do kilkunastu. Do obowiązków wnioskodawcy należało utrzymywanie pojazdów w należyтым stanie technicznym, tj. przeprowadzanie przeglądów technicznych i naprawa. Pracował w warsztacie samochodowym wyposażonym w kanał. J. J. był jedynym mechanikiem w zakładzie. Ubezpieczony codziennie rano sprawdzał samochody przed ich wyjazdem, a następnie dokonywał napraw, które polegały na regulacji hamulców, smarowaniu, konserwacji, sprawdzaniu luzów oraz wymontowywaniu zepsutych podzespołów i wmontowywaniu naprawionych. Naprawami podzespołów zajmowała się firma zewnętrzna. Przy cięższych pracach, takich jak wymontowanie silnika lub skrzyni biegów, wnioskodawca korzystał z pomocy innego pracownika, który był do tych prac specjalnie przydzielany.

Z dalszych ustaleń wynika, że niektóre czynności J. J. wykonywał poza kanałem, np. czyszczenie bębnow hamulcowych, co zajmowało mu od pół godziny do godziny dziennie. Wnioskodawca po przyjeździe do pracy pobierał materiały i sprzęt z magazynu, sprawdzał sprawność samochodów wjeżdżając nimi na kanał, naprawiał samochody i odstawał sprawne już samochody na miejsce. Praca w kanale zajmowała mu około 6-7 godzin dziennie.

Mając na względzie poczynione ustalenia Sąd Okręgowy stwierdził, że J. J. nie przysługuje prawo do emerytury przewidzianej w art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ nie legitymuje się on wymaganym 15. letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, liczonym na dzień 1 stycznia 1999r.

Odnosząc się do spornego okresu zatrudnienia Sąd Okręgowy podkreślił, że wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego prowadzą do wniosku, iż ubezpieczony, pracując jako mechanik pojazdów samochodowych nie wykonywał swych obowiązków stale w kanale remontowym. Wnioskodawca sam podał, że praca w kanale nie zajmowała mu pełnych ośmiu godzin, a to z tego powodu, że musiał wjechać samochodem na kanał, zjechać z kanału, pobrać narzędzia z magazynu, a po zakończonej pracy odnieść narzędzia, dokonywał też innych drobnych napraw. O czynnościach tych zeznali świadkowie. Prowadzi to do konkluzji, że J. J. nie wykonywał pracy w kanale remontowym stale, gdyż pozostałe obowiązki poza kanałem zajmowały mu około 20% ogólnego czasu pracy, a zatem nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, pracy odpowiadającej jednemu z rodzajów prac wymienionych w wykazie A, dział XIV „Prace różne”, poz. 16 „Prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych”, załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. Stwierdzając powyższe Sąd Okręgowy odwołanie oddalił na podstawie art. 477¹ § 1 k.p.c.

Wyrok ten zakwestionował w całości apelacją J. J.. Sformułował zarzut naruszenia art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze przez ich niewłaściwe zastosowanie skutkujące przyjęciem, że nie zostały spełnione warunki uprawniające do przyznania emerytury. Zarzucił także niezasadne niezaliczenie do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu pracy wnioskodawcy od 22 kwietnia 1975r. do 30 kwietnia 1992r. w Spółdzielni (...) w P., tj. pracy wykonywanej w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych; niezasadne przyjęcie, że wnioskodawca nie wykonywał pracy w kanałach remontowych w pełnym wymiarze oraz błąd w ustaleniach faktycznych polegający na niezasadnym ustaleniu przez Sąd pierwszej instancji, że wnioskodawca w spornym okresie jedynie 80% czasu pracy poświęcał na pracę w kanałach remontowych, a pozostałe 20% pracował poza kanałem.

W świetle tych zarzutów apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury ewentualnie o uchylene wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, jak też o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny ustalił, że J. J. podczas zatrudnienia w Spółdzielni (...) w P. nie wykonywał żadnych napraw pojazdów samochodowych poza kanałem remontowym. Jego praca poza kanałem sprowadzała się do tego, że po wymontowaniu jakiegoś podzespołu musiał go oczyścić, aby stwierdzić, czy dany podzespół wymaga naprawy, czy też nie, czego nie mógł ocenić w kanale. Naprawami zajmowała się firma zewnętrzna. Wymontowane części zdawał do magazynu, skąd kierowane były do dalszych napraw, z magazynu pobierał także sprawne podzespoły, które montował już w kanale. Bębny hamulcowe po wyczyszczeniu nadawały się do ponownego montażu, ich wyczyszczenie stanowiło element przeglądu i konserwacji, a nie naprawy. Do codziennych obowiązków wnioskodawcy należały przeglądy pojazdów przed ich wyjazdem w trasę. Przeglądów dokonywał w kanale remontowym, oceniając sprawność układu jezdnego i hamulcowego z pozycji podwozia pojazdu. Kierowcy oczekiwali wówczas na dopuszczenie pojazdu do ruchu. Czasem samochodem na kanał wjeżdżał wnioskodawca, a czasem kierowca danego pojazdu. J. J. sprawdzał minimum pięć samochodów dziennie. Kiedy pojazd nie był sprawny, to dokonywał naprawy, ale tylko w zakresie elementów podwozia, naprawami nadwozi zajmowała się inna firma. Zdarzało się, że naprawa jednego pojazdu trwała dwa dni. Samochody wykonywały trasy po 40-50 tys. kilometrów rocznie, a więc zużycie elementów było znaczne. W zakres obowiązków wnioskodawcy nie wchodziło prowadzenie dokumentacji. Nie dokonywał też napraw instalacji elektrycznych w pojazdach. W ramach przeglądów dokonywał wymiany olejów silnikowych, ze względu na dostęp do zaworów korkowych opróżnianie zużytego oleju odbywało się tylko w kanale. Nowy olej kierowcy sami pobierali w magazynie i sami wlewali od strony kabiny nadwozia (zeznania J. J. k. 48v, e-protokół k. 50).

Sąd Apelacyjny podzielił uzupełniające zeznania wnioskodawcy jako rzeczowe, logiczne, przekonujące i spójne z wersją przedstawioną w zeznaniach złożonych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym oraz z zeznaniami świadków.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się zasadna, skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i uwzględnieniem odwołania.

Uzupełniające postępowanie dowodowe, przeprowadzone w drugiej instancji w myśl reguły art. 382 k.p.c., doprowadziło do odmiennego ustalenia zasadniczej okoliczności spornej, niż w podstawie zaskarżonego rozstrzygnięcia. Kwestię pomiędzy stronami sporną stanowiła możliwość zaliczenia J. J. do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Spółdzielni (...) w P. w latach 1975-1992, gdyż zakwalifikowanie tego zatrudnienia jako pracy w warunkach szczególnych prowadzi do przyjęcia, że ubezpieczony nabył uprawnienia emerytalne. Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 1440 ze zm.) ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948r. uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy (tj. 25 lat dla mężczyzn). Odnosząc się do samego warunku odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych należy wskazać, że zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) winien on wynosić co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie A, stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia, prócz tego ma być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1). Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach, pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 14 września 2007r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; 19 września 2007r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; 6 grudnia 2007r., III UK 66/07, LEX nr 483283; 22 stycznia 2008r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75, 24 marca 2009r., I PK 194/08, LEX nr 528152).

Decydującą rolę w analizie charakteru pracy J. J. z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość zakwalifikowania tej pracy jako wskazanej w konkretnej pozycji wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz uznania, że praca taka była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wyrok Sądu pierwszej instancji nie jest prawidłowy, gdyż z dokonanych ustaleń faktycznych w przedmiocie rodzaju i charakteru obowiązków ubezpieczonego w spornym okresie Sąd Okręgowy wyprowadził błędny wniosek, że J. J. nie legitymuje się stażem 15. lat pracy w warunkach szczególnych. Z uzupełniających zeznań ubezpieczonego złożonych w postępowaniu apelacyjnym wynika jednoznacznie, że J. J., pracując w pełnym wymiarze czasu pracy jako mechanik pojazdów samochodowych, zajmował się przeglądami oraz naprawami podjazdów w kanale remontowym i były to jego podstawowe obowiązki pracownicze. Nie dokonywał napraw nadwozi, ani też naprawiał wymontowanych podzespołów. Czynności poza kanałem remontowym miały charakter ściśle związany z obowiązkami wchodzącymi w zakres procesu naprawy pojazdów, o jakim mowa w wykazie A dział XIV pkt 16 - „prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych” rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. Takimi czynnościami immanentnie związanymi z pracą w kanale było: przebieranie się w odzież ochronną, pobieranie narzędzi i części z magazynu, wjeżdżanie samochodami na kanał i zjeżdżanie z kanału, oględziny wymontowanych podzespołów poza kanałem dla oceny ewentualnych uszkodzeń, czyszczenie części (bębnów hamulcowych) w celu ich ponownego zamontowania itp. Zważyć należy, że naprawa układu jezdnego i hamulcowego pojazdu stanowi proces wieloetapowy, początkowym etapem takiej naprawy jest z reguły wymontowanie uszkodzonych części w kanale remontowym, a etapem końcowym zamontowanie naprawionych lub nowych części - i tym właśnie zajmował się wnioskodawca. Zgodne z zasadami logicznego rozumowania i oczywiste jest, że większość napraw dużych pojazdów mechanicznych odbywa się przez demontaż części wchodzących w skład tych układów. Bezpośrednia naprawa dużych zespołów i podzespołów w kanałach często nie jest możliwa. Jeśli zatem mechanicy dokonują demontażu części w kanałach, które następnie naprawiają w warsztacie, to ich praca nie może być uznana za wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w kanałach remontowych, ponieważ praca w kanałach stanowi tylko jeden z elementów procesu naprawy. Wnioskodawca w takim systemie nie pracował, gdyż nie dokonywał napraw części w warsztacie, uszkodzone podzespoły zdawał w celu przekazania do naprawy firmie zewnętrznej. W świetle materiału dowodowego zgromadzonego w obu instancjach nie budzi wątpliwości, że J. J. w okresie zatrudnienia w (...) wykonywał prace przy naprawie pojazdów samochodowych w kanale i były to jego wyłączne obowiązki pracownicze, zajmował się bowiem przeglądami pojazdów i ich naprawami w zakresie podwozi.

Dokonując oceny, czy ubezpieczony świadczył pracę w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy Sąd Okręgowy pominął utrwalone zapatrywania judykatury na tle § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w związku z poz. 16 dział XIV załącznika do tego rozporządzenia w postaci wykazu A. W postanowieniu z dnia 12 listopada 2013r., I UK 223/13, Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, że prace, o jakich stanowi wykaz A dział XIV pkt 16 załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r., to te prace, przy wykonywaniu których stałym i jedynym stanowiskiem pracy pracownika jest stanowisko ulokowane w kanale remontowym, a praca w kanale należy do podstawowych obowiązków pracownika (Legalis nr 1061116). Podobny pogląd wyrażony został przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 lipca 2013r., II UK 413/12 (LEX nr 1350310). Innymi słowy, nie ma podstaw do uznania, że praca mechanika przy naprawach pojazdów w kanałach nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, gdy taki mechanik wykonywał poza kanałem czynności przygotowawcze lub zdawczo-odbiorcze, mające tak ścisły związek z pracą w kanałach, że bez nich nie byłoby w ogóle możliwe dokonywanie napraw pojazdów w kanałach. Do takich czynności należy zaliczyć wjeżdżanie samochodem na kanał i zjeżdżanie z niego, oględziny wymontowanych części celem ustalenia, czy występuje uszkodzenie danego podzespołu, pobieranie części i narzędzi z magazynu itp. Właśnie tego rodzaju czynności poza kanałem wykonywał J. J.. Nie jest rygorystycznie wymagane, a nawet wręcz nie jest możliwe, aby mechanik spędzał w kanale remontowym pełne osiem godzin dziennie. Istotne jest, aby taki pracownik nie wykonywał innych autonomicznych czynności nie związanych z obowiązkami na zajmowanym stanowisku, a więc aby inne prace poza kanałem stanowiły integralną części całości i aby czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia miały charakter krótkotrwały (por.

wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 maja 2013r., III AUa 1722/12, LEX nr 1327511). Obowiązki pracownicze skarżącego w okresie spornym należy tak właśnie zakwalifikować.

Sumując, zasadny okazał się apelacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego, ponieważ Sąd Okręgowy zawężająco przyjął, że J. J. nie świadczył pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, skoro wykonywał pewne obowiązki poza kanałem remontowym. Czynności poza kanałem miały bowiem charakter krótkotrwały, przygotowawczy i stanowiły integralną część napraw dokonywanych w kanale remontowym, a bez tych czynności praca w kanale nie byłaby możliwa.

Skoro J. J. w dniu 1 stycznia 1999r. posiadał staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15. lat, zaś wiek 60 lat ukończył (...), to z tym dniem nabył prawo do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w związku z wnioskiem z dnia 20 sierpnia 2013r. Stwierdzając powyższe Sąd drugiej instancji, z mocy art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał J. J. prawo do emerytury od dnia (...). O kosztach postępowania za drugą instancję orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c., zasądzając na rzecz ubezpieczonego kwotę 30 zł tytułem zwrotu poniesionej opłaty apelacyjnej.

Przewodnicząca: Sędziowie: